

process in the modern school is considered at the intersection of philosophical bases, educational thought and public administration theory.

The dependence of organizational, legal and substantive component of the activities of heads of educational institutions from the state-public management model, with domination of the state order for educational services are revealed in the article.

Key words: STEM-education, ART-education, methodological postulates, human and moral value systems.

Рецензент: Кохановська О.В.

УДК 37.032

Моїсєєв С. О.*

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ**

У статті висвітлюються причинно-наслідкові зв'язки між характерними недоліками класно-урочної системи навчання в Україні (відірваність від потреб дитини, незбалансованість змісту, пасивність учня, недостатня індивідуалізація та диференціація) і сучасними підходами до їх вирішення.

Досліджено характерні дефініції терміна «підхід» у педагогічній науці. Проаналізовано публікації провідних учителів фізичної культури України, які були надруковані в науково-методичному журналі «Фізичне виховання в рідній школі» за 2012-2016 роки. Отримані узагальнення дозволили виокремити як змістові, так й інструментальні тенденції в підвищенні ефективності сучасних уроків у загальноосвітній школі.

Ключові слова: підхід, недоліки класно-урочної системи, змістовні та інструментальні тенденції, урок фізичної культури.

Розбудова Нової школи в Україні висуває підвищені вимоги до професійної майстерності учителя фізичної культури. Школа – це не тільки стіни, парти, програми та підручники. Це насамперед Учитель. Школа без педагога-майстра перетворюється на територію найстрашнішого злочину для суспільства та держави. Це місце синхронного протирання штанів і масового знищення дитячих талентів та майбутнього країни.

На наше глибоке переконання, успішність реалізації проекту Нової української школи буде залежати насамперед від волі політичних, економічних і фінансових сил країни. Для того, щоб звичайного сільського вчителя перетворити не на «паперового тигра», а на справжнього агента змін, йому необхідно створити комфортні умови для неперервної освіти та професійного зростання. Учитель мусить постійно вчитися і вчити, а не виживати. Держава, у якій учителі більше часу проводять із сапою на городі, а не з книгою, приречена на деградацію та розпад.

Сподіваємося, що остання освітянська реформа зможе повернути книжку та впевненість учителю, і держава знов буде пишатися своїми педагогами та молоддю, які за своєю сутністю, природою та потенціалом є справжніми будівниками України.

Практика свідчить, що сучасний учитель фізичної культури потребує допомоги в розвитку своєї педагогічної майстерності та підготовці до роботи в новій українській школі. У цьому контексті високої актуальності набувають питання орієнтації фахівців з фізичного виховання та спорту в останніх тенденціях щодо підвищення ефективності уроків фізичної культури в навчальних закладах України.

Методологічні підходи до підвищення ефективності фізичного виховання учнів загальноосвітньої школи були предметом наукових розвідок Б. Ведмеденка, Т. Круцевич,

*© Моїсєєв С. О.

Г. Максименка, Н. Москаленко, Т. Ротерс, Б. Шияна та ін. Але, незважаючи на проведені дослідження, потребують уточнення останні тенденції у проведенні провідними вчителями України уроків фізичної культури.

Метою статті є визначення сучасних підходів до підвищення ефективності уроків фізичної культури в загальноосвітній школі.

Сьогодні поняття «підхід» перебуває у фокусі уваги як провідних українських учених (І. Бех, І. Зязюн, В. Кремень, В. Олійник, О. Савченко, Г. Селевко та ін.), так і перспективних молодих дослідників. Фахівці з педагогіки цей термін розглядають на методологічному, теоретичному та методико-технологічному рівнях у контексті пошуку інноваційних шляхів подолання характерних недоліків наявної системи освіти.

Усесвітньо визнаним ідеологом та концептологом найпоширенішої у світі класно-урочної системи навчання учнів є Я. А. Коменський. Геніальний син чеського народу 11 років свого життя присвятив написанню нетлінного педагогічного твору «Велика дидактика», що розкриває універсальне мистецтво, як усіх навчати всьому (наукам, моралі, вірі) стисло, приємно, ґрунтовно та корисно для теперішнього й майбутнього життя. Майже чотири з половиною століття пройшло з того часу, але нові покоління фахівців знову переосмислюють педагогічний заповіт великого педагога. Вони намагаються винайти більш ефективну систему навчання учнів або хоча б позбутись її характерних недоліків через інноваційні підходи до навчання та виховання школярів (табл. 1).

Таблиця 1

Сучасні підходи до вирішення характерних недоліків класно-урочної системи навчання учнів і розбудови нової загальноосвітньої школи в Україні

Недоліки	Інтуїтивність	Відірваність від потреб дитини	Незбалансованість змісту	«Пасивний учень»	«Середній учень»
Підходи	науковий, технологічний, прагматичний	природо-відповідний	культуро-логічний	акмеологічний	індивідуальний
	системний, комплексний	гуманістичний	полі-культурний	діяльнісний, полісуб'єктний	диференційований
	діагностичний	демократичний	компетентнісний		
	інтегративний	особистісно орієнтований			
	детерміністичний	контекстний, профільний		пошуковий, дослідницький, проблемний	
	середовищний	аксіологічний	валеологічний	креативний	
	герменевтичний			комунікативний, рефлексивний	
Формула Нової української школи	Ключові компетентності для життя (спілкування рідною та іноземними мовами, математична, природнича та технологічна, інформаційно-цифрова, навчання упродовж життя, ініціативність і підприємливість, соціальна та громадянська, культурна, екологічна та здоров'язбережувальна)				
	Педагогіка партнерства				
	Орієнтація на учня (дитиноцентризм)				
	Виховання на цінностях				
	Нова структура				
	Умотивований учитель				
	Автономія школи та якість освіти				
	Справедливе фінансування і рівний доступ				
Сучасне освітнє середовище					

Досконаlih речей, що створив людський геній, у світі не так вже й багато. З таблиці 1 видно, що певних недоліків не позбавлена і сучасна класно-урочна система навчання. Це зокрема:

- недостатня індивідуалізація та диференціація навчально-виховного процесу;
- низька активність учнів на заняттях;
- слабка мотивація учнів до сталого розвитку своїх потенцій та талантів;
- відірваність навчання від особистих потреб дитини;
- затеоретизованість і перевантаженість змісту навчання.

У цьому контексті, перефразовуючи відомі слова В. Черчеля про демократію, хочеться відзначити, що «Класно-урочна форма навчання – це найгірша з форм народної освіти. Але кращу за неї світ ще не вигадав». За критерієм «витрати/результат» вона на певний момент неперевірена та для масової школи найбільш ефективна, хоча у провідних школах світу все частіше починають з'являтися передвісники відкритої освіти.

Сьогодні для України вкрай важливо, щоб здобутки Революції Гідності якнайшвидше були конвертовані в революцію в навчанні молодшого покоління та реальну побудову в країні Нової школи на засадах відкритої, компетентнісної, особистісно орієнтованої та неперервної освіти.

Отже, відчувши важливість терміна «підхід» для розвитку національної системи освіти (таблиця 1), маємо потребу уточнити сутність цього поняття через призму сучасних досягнень педагогічної науки.

У Словнику української мови відзначається, що термін «підхід» може розглядатись в таких контекстах: дія за значенням «підійти, підходити»; «місце, по якому підходять, наближаються до чого-небудь; сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на кого-, що-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь» [8, с. 521].

Дослідники методологічної складової педагогіки О. Новиков та Д. Новиков у своєму словнику відзначають, що, з одного боку, підхід доцільно розглядати як певний вихідний принцип, вихідну позицію, основне положення чи переконання (цілісний, комплексний, системний, синергетичний та ін.), а з іншого – як напрям вивчення предмета дослідження (історичний, логічний, змістовий, формальний та ін.) [6, с. 117-118].

На думку Г. Селевко, в освітньому процесі феномен категорії «підхід» може бути інтерпретовано через призму методологічної орієнтації учителя або керівника закладу, що стимулює до використання певної характерної сукупності взаємопов'язаних ідей, понять і способів педагогічної діяльності [7, с. 69]. Тобто за своєю природою ця категорія є комплексним педагогічним засобом, основними структурними одиницями якої постають специфічний термінологічний апарат, принципи, методи та прийоми.

У контексті нашої наукової розвідки під підходом доцільно розуміти певний інноваційний інструментальний та / або змістовий тренд у конкретному напрямку розвитку особистості, який у своїй фундаментальній основі є унікальною сукупністю оригінального змісту та високоефективних (за певних умов) засобів, форм, методів, прийомів, технологій вирішення наявних педагогічних проблем.

Аналіз публікацій провідних учителів фізичної культури України, надрукованих у науково-методичному журналі «Фізичне виховання в рідній школі» за 2012-2016 роки та узагальнених у таблиці 2, дозволяє виокремити як змістові, так й інструментальні тенденції в підвищенні ефективності сучасних уроків у загальноосвітній школі [1; 3-5].

З таблиці 2 видно, що з кожним роком усе більше вчителів фізичної культури починають використовувати на своїх уроках різноманітні фітнес-програми. Найбільш популярні з них – аеробіка, степ-аеробіка, пілатес, пілокс, тай-бо, стретчинг, фітбол-гімнастика, хатха-йога тощо.

Таблиця 2

**Сучасні тенденції підвищення ефективності уроків фізичної культури
у загальноосвітній школі**

№	ПІБ	Зміст	Інструментарій
1	2	3	4
ФІТНЕС-ПРОГРАМИ			
1.	Резніченко Л.	Фітнес, аеробіка, пілатес, стретчинг, тактичні футбольні вправи	Робота по станціях, індивідуальний, диференційований підходи до навантаження, фітнес-тренажери, фітболи, нестандартне обладнання (далі – НО)
2.	Вишня С.	Аеробіка, стретчинг	Фітболи, НО (ксилофони, металофони, фрукти)
3.	Бабешко О.	Суперстронг	Інвентар: бодібар, степ-платформа
4.	Михно Л.	Аеробіка, стретчинг, йога, вправи на релаксацію	Індивідуальний, диференційований підходи, робота по станціях, НО, самомасаж, взаємомасаж, наліпки
НЕТРАДИЦІЙНІ ВИДИ СПОРТУ			
5.	Матюшко О.	Бадмінтон, аеробіка, підготовка футбольного воротаря	НО, мультимедійні технології, індивідуальний, диференційований підходи
6.	Чешейко С., Покаржевська А.	Петанк	Сучасні спортивні споруди та матеріально-технічне забезпечення, 5 уроків на тиждень, урок «сюрприз» (бінарний урок з додатковим тренером-інструктором)
7.	Зелінський В.	Крофтбол, сюжетні уроки («Острів скарбів»)	Індивідуальний, диференційований підходи, НО (макети гравців, туристичний інвентар, сундук скарбів, інвентар та обладнання з крофтболу), пульсометри, крокоміри
8.	Кандауров А.	Алтимат (фрізбі)	Ігровий, змагальний методи
9.	Рибалко В.	Вправи з довгою скакалкою	Ігровий, змагальний методи
СЮЖЕТНА ОРГАНІЗАЦІЯ УРОКУ			
10.	Денисюк І.	Фітбол-гімнастика	Сюжетно-ігрові уроки
11.	Кравченко Н.	Сюжетні уроки («Чарівний Мадагаскар»)	Мультимедійні технології (далі – ММТ), НО, ігровий метод, наліпки, індивідуальний підхід
12.	Мустафеев Л.	Історія розвитку фізичного виховання та спорту у рідній школі. Казки	Музейна педагогіка (теоретичні уроки), казкотерапія («Про щасливий м'яч», «Про забуту скакалку», «Про маленького козлика»)
НЕСТАНДАРТНЕ ОБЛАДНАННЯ			
13.	Кочубей Л.	Рухливі ігри	НО (парашут), ігровий метод, колова організація роботи
14.	Марініна О.	Дитяча легка атлетика	НО: драбини швидкості (координації), бар'єри (тунелі), килимок для перехресних стрибків
ГРА			
15.	Репалко С.	Рухливі ігри	Ігровий, змагальний методи; диференційований підхід до розвитку фізичних якостей учнів
16.	Андрусенко Ю.	Рухливі ігри та естафети спрямовані на розвиток швидкості та спритності	Ігровий та змагальний методи

Продовження табл.2

1	2	3	4
ТВОРЧИСТЬ			
17.	Кандауров А.	Гімнастичні піраміди	Креативний підхід
18.	Омельяненко І., Шиян Б., Серета І.	Теоретичні й практичні творчі завдання та вправи для учнів молодшого шкільного віку	Творчий підхід, ігрові, змагальні методи, сюжетні ЗРВ, фітбол-казки, методи «спроб і помилок» та «мозкового штурму», зошит фізичного самовиховання («У країні Фізкультури»)
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ			
19.	Качан О.	Аеробіка, фітнес-гібриди (пілокс, флексілім, пілатес, кікбоксінг, йога), велнес, хортинг, черлідінг, гімнастичні піраміди, взаємомасаж	Інформаційно-комунікаційні технології, ММТ, 3-D технології, віртуальна інтерактивна дошка Padlet, відеоаналіз техніки (Dartfish Express), планшети, смартфони, безконтактні сенсорні системи, динамічно керовані моделі з гімнастики, онлайн-турніри, електронні дидактичні матеріали, фітнес-трекери, крокоміри, пульсометри, гірборди, НО (прапорці, помпони з поліетилену, обтяжувачі), арт-терапія, організація та контроль за самовихованням учнів
20.	Єрмолова В., Дмитрієва Т., Гопкало Л.Г.	Олімпійська освіта	Метод проєктів, інтернет-технології (інтернет-уроки)
КОЛОВЕ ТРЕНУВАННЯ			
21.	Мороз В.	Оригінальні баскетбольні вправи, тактичні футбольні вправи	Робота по станціях, особистісно орієнтований, індивідуальний підходи, ММТ
22.	Бордюгова Н.	Вправи для розвитку сили та координації	Метод колового тренування
ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ			
23.	Майстро В.	Основні модулі навчальної програми	Диференційований підхід (стан здоров'я, рівень фізичного розвитку, рухової підготовленості, стать), картки здоров'я, моніторинг, організація самовиховання учнів
24.	Галай М.	Школа м'яча	Диференційований підхід (особливості розвитку молодших школярів)
ОЦІНЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ			
25.	Крамаренко В.	Основні модулі навчальної програми	Бонусна, смайликова система оцінювання навчальних досягнень учнів
26.	Марініна О.	Основні модулі навчальної програми для учнів початкової школи	Безбальне індивідуальне оцінювання (виконання рухових дій, елементів розпорядку уроку, перемога у грі, змаганні). Колективне оцінювання класу (готовність, форма, рапорт, ЗРВ, стройові вправи, поведінка)
27.	Зубалій М., Тимошенко О.	Паспорт здоров'я	Контроль за станом здоров'я учнів

Термін *fitness* – англійського походження, бере свій початок від дієслова «*to fit*» («бути у гарній формі»). Тобто фітнес-програма – це спеціально організована форма рухової активності людини переважно фізкультурно-оздоровчого або спортивного спрямування.

Нині в цивілізованому світі нараховується багато фітнес-програм, що можуть бути класифіковані за такими напрямками:

- аеробні програми (аеробіка, степ-аеробіка, фіт-степ, босу, катання на роликів ковзанах, спінбайк-аеробіка, слайд-аеробіка тощо);
- силові програми (бодібілдинг, сайклін, супер-стронг, памп тощо);
- танцювальні програми (хіп-хоп, брейк-данс, аероданс, салса, латина, сіті-джерм, стріп-пластика тощо);
- програми з використанням елементів східних єдиноборств (тай-бо, ки-бо, фит-бо, а-бокс тощо);
- оздоровчі програми (каланетика, пілатес, гімнастика для суглобів тощо);
- програми «*Body & Mind*» (ці-гун, хатха-йога, йога-стретч, аштанга-йога, велнес тощо);
- Aqua-аеробіка (*Aqua Jogging, Aqua Relaxation, Aqua Box, Aqua Cycle*) [9].

Наступний тренд – це використання на уроках фізичної культури елементів із нетрадиційних для загальноосвітньої школи видів спорту. Типовими для радянської школи багато років були такі види спорту, як легка атлетика, футбол, баскетбол, волейбол, туризм, гандбол, лижі. Починаючи з 2008 року в Україні відбувається запровадження нової варіативної програми з фізичної культури для 5-11 класів загальноосвітньої школи. Програма побудована за відкритою архітектурою, що передбачає вивчення лише 2 інваріантних (теоретико-методичні знання та загальна фізична підготовка) і значної кількості варіативних модулів. Сьогодні гриф МОН України мають такі інноваційні навчальні модулі, як аеробіка, аквааеробіка, атлетичне багатоборство, бадмінтон, військово-спортивні ігри, веслування на байдарках і каное, гирьовий хортинг, городки, гирьовий спорт, крофбол, настільний теніс, петанк, регбі, спортивне орієнтування, сумо, теніс, фехтування, флорбол, чирлідінг, хореографія, хортинг. Достатньо перспективними виглядають використання елементів фрісбі та роуп-скіпінгу на уроках фізичної культури.

Останнім часом серед учителів фізичної культури стає популярним сюжетна організація відкритих і конкурсних уроків. Тематика таких уроків може бути пов'язана з різноманітними віртуальними подорожами мальовничими куточками нашої Батьківщини, області, району; олімпійськими іграми; чемпіонатами світу та Європи; мультфільмами («Як козаки у футбол грали», «Мадагаскар»), фільмами («Гарі Потер»), ток-шоу («Форт Буаяр»), спортивними дербі («Динамо-Шахтар») тощо. Правильне, реалістичне розгортання на уроці обраного сюжету підвищує емоційність і зацікавленість дітей; з'єднує зміст уроку в єдине ціле, робить його більш збалансованим, логічним, послідовним і зрозумілим для школярів; дисциплінує дітей, націлює їх на боротьбу з реальною чи віртуальною командою суперника; покращує запам'ятовування учнями змісту уроку та логічних зв'язків між використаним набором фізичних вправ.

Також серед учителів фізичної культури зустрічаються справжні казкарі. Наприклад, Л. Мустафеев через авторські казки на фізкультурно-спортивну тематику вчить школярів шанувати старших, цінувати шкільні традиції, дружбу та спортивний інвентар, бути цілеспрямованими, наполегливими в заняттях фізичною культурою та спортом. Такі казки вчитель розповідає школярам під час занять фізичною культурою, а також на теоретичних уроках у музеї спортивної слави школи.

Нині все більше вчителів фізичної культури у своїй професійній діяльності починають використовувати нестандартне обладнання. Воно може бути надзвичайно різноманітне (просте і складне, саморобне і фабричне, природне і штучне): поліетиленові пакети (дихальні вправи), пляшки з водою (обтяжувачі), поліпропіленові труби

(легкоатлетичні бар'єри), утеплювачі труб (координаційна драбина), стаканчики (замінники воланів для бадмінтону), лінолеум (квадрати для перехресних стрибків), парашут, ксилофони, краватки, макети гравців, гірборди, скейти, аромолампи, каштани, тренажери для метання, пристрої для рахування кількості повторень тощо.

Реалії становлення інформаційного суспільства в Україні, без сумніву, засвідчують високу актуальність використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках фізичної культури. Ще 10-15 років тому вчителя фізичної культури було важко собі уявити з планшетом, ноутбуком, проектором. Проїшли роки, і ми стали свідками мультимедійної революції у проведенні відкритих і конкурсних уроків фізичної культури. У наш час стають усе більш помітними передвісники нової інформаційно-комунікаційної революції у фізичному вихованні учнів Нової української школи.

У колі фахівців почали активно обговорювати перспективний педагогічний досвід використання у фізичному вихованні учнів:

- різноманітних електронних гаджетів (планшетів, смартфонів, фітнес-трекерів, крокомірів, пульсометрів, безконтактних сенсорних систем тощо);
- спеціального програмного забезпечення (мобільні додатки з різноманітними фітнес-програмами, відеоаналіз техніки фізичних вправ (Dartfish Express), 3-D технології, динамічно керовані моделі з гімнастики тощо);
- ресурсів (енциклопедії, довідники, наукові, методичні публіцистичні джерела) та комунікаційних можливостей Інтернету (сайти, блоги, електронна пошта, чат, он-лайн конференції та консультації, соціальні мережі та групи, віртуальної інтерактивної дошки Padlet, електронний щоденник тощо) [4].

Доволі часто об'єктом професійного інтересу вчителів фізичної культури стає метод колового тренування. Педагогічна практика засвідчує, що цей метод може бути у фокусі уваги фахівців ще багато років. Висока актуальність та ефективність цього методу підкреслюється можливістю його використання з 1 по 11 класи (у різних модифікаціях); під час вивчення будь-яких навчальних модулів; у підготовчій, основній та заключній частинах уроку для покращення фізичної, функціональної та технічної підготовленості учнів.

У класичному виконанні метод колового тренування, як правило, становить собою циклічний (у межах одного заняття) екстенсивно-інтервальний (у межах групи занять) комплекс, спрямований на розвиток основних фізичних якостей та покращення функціональних можливостей учнів, що складається з 8-10 добре засвоєних ациклічних фізичних вправ (станцій) з індивідуальним контролем, дозуванням (через максимальний тест) та розрахований на повторення з прогресуючим навантаженням протягом 8-10 уроків поспіль.

Різновидом або спрощеним варіантом методу колового тренування є робота по станціях. Ця модифікація використовується, як правило, для вирішення вузькоспеціалізованого педагогічного завдання на конкретному уроці без використання максимального тесту, акценту на фізичній і функціональній підготовці учнів та обов'язкового повторення вивченого комплексу протягом групи уроків. Досвід участі вітчизняних учителів фізичної культури в таких міжнародних проектах, як «Open Fun Football Schools», «Дитяча легка атлетика IAAF» та ін., дозволяє урізноманітнити традиційні комплекси колового тренування. Це відбувається завдяки насиченню їх різноманітними станціями розважальної, ігрової, теоретичної, технічної та тактичної спрямованості.

Вічною педагогічною проблемою для фахівців залишається організація ігрової та творчої діяльності учнів на уроках фізичної культури. Значення гри у формуванні особистості важко переоцінити. Згідно з визначенням, наведеним в «Енциклопедії освіти», гра – це «...вид креативної діяльності людини, у процесі якої в уявній формі відтворюються способи дій з предметами, стосунки між людьми, норми соціального

життя та культурні надбання людства, які характеризують історично досягнутий рівень розвитку суспільства» [2, с. 139-140].

Грі підкорюються люди будь-якого віку. Лише ігри та вартість іграшок у них різні. Учням на уроці фізичної культури подобаються ігри та творчість завдяки біологічній потребі в русі; можливості виявити власну індивідуальність, цілеспрямованість, винахідливість і креативність, посмілкуватись і весело провести час з друзями, взаємодіяти та функціонувати як єдина команда; цікавому сюжету, що віддзеркалює складнощі та тонкощі дорослого життя та стимулює до виявлення найкращих людських якостей і чеснот.

На уроках фізичної культури ігрова діяльність учнів може набувати таких форм: спортивні та рухливі ігри, естафети, вікторини, кросворди, імітаційні вправи, сюжетні уроки та комплекси ЗРВ, фітбол-казки, творчі завдання тощо.

Варто відзначити, що характерним недоліком класно-урочної системи навчання є і залишається недостатнє врахування педагогами психофізичних особливостей кожної дитини в навчально-виховному процесі. Саме тому значна кількість учителів фізичної культури обрала собі цю педагогічну проблему як важливий напрямок власного професійного зростання. В основі індивідуалізації та диференціації фізичного виховання лежить очевидний факт – у світі не має двох однакових дітей. Численні наукові дослідження підтверджують, що діти одного віку та статі мають суттєві відмінності в руховому та соціальному досвіді, морфофункціональних і психофізіологічних показниках розвитку організму. Тому цілком закономірно, що різним дітям не підходить один і той самий метод навчання.

Як правило, сучасні педагоги основою індивідуалізації та диференціації фізичного виховання учнів обирають стан здоров'я або приналежність до відповідної медичної групи, фізичну та технічну підготовленість, рівень навчальних досягнень, тип тілобудови та темпераменту, умотивованість учнів до занять фізичною культурою і спортом, стиль навчання, темпи біологічного дозрівання тощо [1].

Модернізація національної системи фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів вимагає від фахівців переосмислення наявних підходів до оцінювання навчальних досягнень молодого покоління. Реалії розбудови Нової української школи вимагають розроблення, апробації та масового запровадження нової, гуманної, гнучкої та об'єктивної системи оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках фізичної культури – такої системи оцінювання, що була б зрозумілою, справедливою, комплексною та прийнятною для домінуючої більшості учнів, батьків і вчителів.

Певні напрацювання у цьому напрямку вже є. Учителі-новатори на своїх уроках, особливо у початкових класах, використовують смайликову та рейтингову системи оцінювання; безбальне індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів на підставі виконання ними рухливих дій, елементів розпорядку уроку, успішності у грі та змаганні; колективне оцінювання класу на основі таких критеріїв, як готовність, спортивна форма, рапорт, виконання загальнорозвивальних, стройових вправ, поведінка протягом уроку; паспорти здоров'я [3; 5].

Отже, аналіз наведеної вище інформації дозволяє зробити такі висновки:

– під підходом до підвищення ефективності уроків фізичної культури доцільно розуміти певний інноваційний інструментальний та / або змістовий тренд у фізичному вихованні учнів, який у своїй фундаментальній основі є унікальною сукупністю оригінального змісту та вискоєфективних (за певних умов) засобів, форм, методів, прийомів, технологій вирішення характерних недоліків класно-урочної системи навчання;

– до змістових тенденцій у проведенні сучасних уроків фізичної культури варто віднести використання фітнес-програм, нетрадиційних видів спорту, нестандартного обладнання та сюжету, а до інструментальних – інформаційно-комунікаційні технології,

колове тренування, креативний, творчий і диференційований підходи, об'єктивне оцінювання та ефективний контроль.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в розробленні навчально-методичного супроводу роботи вчителів фізичної культури над індивідуальними педагогічними проблемами.

Література:

1. Галай М. Д. Обґрунтування диференціації навчального матеріалу під час вивчення «Школи м'яча» на уроках фізичної культури з урахуванням особливостей розвитку організму молодших школярів / М. Д. Галай // Фізичне виховання в рідній школі. – 2015. – № 4. – С 39-43.
2. Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Зубалій М. Оцінювання здоров'я учнів загальноосвітніх навчальних закладів / М. Зубалій, О Тимошенко // Фізичне виховання в рідній школі. – 2014. – № 6. – С. 20-24.
4. Качан О. А. Використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках фізичної культури / О. А. Качан // Фізичне виховання в сучасній школі. – 2013. – № 2. – С. 21-23.
5. Марініна О. В. Мотивація на уроці фізичної культури в початковій школі / О. Володимирівна // Фізичне виховання в рідній школі. – 2015. – № 4. – С. 19-21.
6. Новиков А. М. Методология: словарь системы основных понятий / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – М. : Либроком, 2013. – 208 с.
7. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.
8. Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; [редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. ; уклад.: А. П. Білоштан, В. П. Градова, Г. Н. Демчик та ін. – К. : Наук. думка. – Т. 6. П - Поїти / ред. тому: А. В. Лагутіна, К. В. Ленець, 1975. – 832 с.
9. Теорія і методика фізичного виховання : у 2 т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. – Т. 2. Методика фізичного виховання різних груп населення. – К. : Олімпійська література, 2008. – 367 с.

Moiseev S. A.

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ПРОВЕДЕНИЮ УРОКОВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

В статье освещаются причинно-следственные связи между характерными недостатками классно-урочной системы обучения в Украине (отстраненность от потребностей ребенка, несбалансированность содержания, пассивность ученика, недостаточная индивидуализация и дифференциация) и современными подходами к их решению.

Произведено исследование характерных дефиниций термина «подход» в педагогической науке. Проанализированы публикации ведущих учителей физической культуры Украины, которые были напечатаны в научно-методическом журнале «Физическое воспитание в родной школе» за 2012-2016 годы. Это дало возможность выявить как содержательные, так и инструментальные тенденции в повышении эффективности уроков физической культуры в общеобразовательной школе.

Ключевые слова: подход, недостатки классно-урочной системы, содержательные и инструментальные тенденции, урок физической культуры.

Moiseev S. O.

MODERN APPROACHES TO PHYSICAL EDUCATION CLASSES IN SECONDARY SCHOOLS

The article highlights the causality between the typical disadvantages of class-task learning system in Ukraine (isolation from the needs of a child, the imbalance content, student passivity, lack of differentiation and individualization) and modern approaches to solving them.

The author investigates the typical definitions of the notion «approach» in pedagogical science. It is specified that approach to improve the efficiency of physical training lessons is understood be some innovative instrumental and / or content trend in physical education of students, which is a unique set of original content and high (under certain conditions) tools, forms, methods, techniques of solving

specific disadvantages class-task learning system.

Leading Ukrainian physical education teachers' publications printed scientific and methodological magazine «Physical education in the native school» from 2012 to 2016 years are analyzed. It allowed distinguish both content and instrumental trends to improve the efficiency of modern lessons in secondary school. To content trends should include using fitness programs, innovative kinds of sport, non-standard equipments and plot; the instrumental trends include informational and communication technologies, circular training, creative, and differentiated approaches, objective assessment and effective control.

Key words: approach, disadvantages of class-task learning system, content and instrumental trends, physical education classes.

УДК 37.018.5

Сиванич Б. Б.*

ЛІТНІ МОВНІ ТАБОРИ ТА ШКОЛИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Літні мовні табори та школи як інструмент швидкого й ефективного вивчення іноземної мови набирають усе більшої популярності. Організаційна та методична підготовка таких таборів потребує комплексного підходу до добору найбільш відповідних форм і методів навчання з метою вирішення основних завдань і проблем навчального процесу.

У статті розглянуто специфіку літніх таборів і шкіл як особливої форми навчання мови як іноземної, описано їхні переваги та недоліки. На основі досвіду проведення літніх шкіл україністики «Крок до України» представлено аналіз основних форм і методів навчання мови як іноземної, проблематику та ефективність їх використання під час короткотривалих літніх мовних курсів.

Ключові слова: літня мовна школа, українська мова як іноземна, мовленнєва діяльність, методи навчання мови

У сучасну епоху, для якої характерним є зростання мобільності населення, збільшення кількості контактів між представниками різних народів, важливим є питання опанування нових мов у стислі терміни.

Водночас усе більше людей проживає за межами історичного ареалу своєї мовної спільноти, тому для них поряд із вивченням мови середовища, в якому вони проживають, постає також питання вивчення рідної мови як важливого чинника збереження національної ідентичності.

Слід також пам'ятати, що вивчення мови тісно пов'язане з вивченням культури. Кожна мова є невіддільною від національної культури, адже саме культура лежить в основі її змістового аспекту [4, с. 67].

Однією з популярних у світі форм навчання мови, яка одночасно дозволяє досягнути швидкого й помітного прогресу та пізнати деякі особливості національної культури, є мовні літні табори та школи.

Можемо констатувати, що останніми роками літні мовні табори та школи для вивчення української мови як іноземної набувають усе більшої популярності, що зумовлює актуальність теми організаційної та методичної підготовки таких курсів, яка не є достатньо дослідженою і висвітленою в наукових джерелах.

Метою статті є аналіз основних завдань і проблем навчального процесу, опис і характеристика найбільш відповідних форм та методів навчання української мови як іноземної

Літні мовні табори та школи як форма навчання мови у країнах Західної Європи та Америки існують уже достатньо давно, особливо коли це стосується популярних мов,

*© Сиванич Б. Б.